

N:o 180.

Af herr J. Ericson i Borekulla, om skattelindring för de skatteköpta s. k. halländska kyrkohemmanen.

I det utlåtande (N:o 42), som statsutskottet förra året afgaf öfver min då väckta motion (N:o 120) angående skattelindring för de skatteköpta s. k. halländska kyrkohemmanen, anfördes såsom skäl för afslag å motionen: 1) att hemmanen *nyligen* blifvit lösta till skatte, 2) att det gamla landgille, hvori skattelindring af mig föreslogs, vore en af hemmanen *frivilligt* åtagen skatt och 3) att landgillet sålunda till uppkomst och beskaffenhet vore *ojemförligt med grundskatterna*. Hvad beträffar första anmärkningen må det tillåtas mig framhålla, att en tid af 25 år gått förbi sedan k. kungörelsen angående skatteköp af de s. k. halländska kyrkohemmanen den 11 sept. 1863 utfärdades. Sedan dess hafva förhållanden inträffat som gjort att den återopade kongl. kungörelsens bestämmelser i många stycken tillhöra ett föråldradt föreställningssätt. Man har nu redan verkställt en delvis grundskatteafskrifning, och med hvarje dag träder nödvändigheten af frågans slutliga lösning fram med allt större styrka.

I fråga om *frivilligheten* må erinras derom, att de ytterst hårda skattevilkor, som föreskrefvos innehafvarne af de s. k. halländska kyrkohemmanen vid deras skatteköp, accepterades på grund af den tvingande nödvändigheten på en tid, då vid våra riksdagar äfven de mest skriande orättvisor i jordbeskattningen endast med största svårighet kunde erhålla någon rättelse. Hvad fick man nu på det s. k. halländska kyrkohemmanet för dessa hårda skatter? Jo, man fick på papperet erkänd en besittningsrätt, som i regeln kunde uppvisa urgammal häfd. Man köpte sig fri från våldsinkräkningar, som man fruktade ännu mera än de nya

skatter man »frivilligt» åtog sig. Det var därför som man gick in på att, utan ändring uti de till staten utgående allmänna skatter och besvär, jemte landgillet, dessutom årligen betala dels en spanmålsränta motsvarande $\frac{2}{5}$ af landgillet och dels derjemte ännu en viss årlig, äfven i spanmål bestämd, ränta. Det gälde ett gammalt hemman, å hvilket bonden icke utan goda skäl ansåg sig sedan urminnes tid vara skattebonde, fastän hemmanets ränta blifvit, helt visst honom oåtspord, bortförlänad. Der deremot kronan bortarrenderat ett af sina hemman, och der kronarrendatorns åtaganden varit af en helt annan frivillig art än här, der har man dock icke ansett frivilligheten i åtagandet möta hinder för meddelande af behöfliga lindringar i vilkoren.

Återstår frågan, om landgillet till sin uppkomst och beskaffenhet är hänförligt till det slags onera, som kallas grundskatter. Vid denna frågas besvarande torde man kunna lemna ur räkningen landgilletts ursprungliga tillkomst. Såsom jag i min förra motion påpekat, vet man med full visshet ingenting derom, ehuru arkivernas gömmor snarare lära tala för, att landgilletts uppkomst och beskaffenhet är enartadt med de skatter i gamla Sverige, som fått namn af grundskatter, än de tala mot en sådan uppfattning. Statsutskottet synes deremot syfta på landgilletts ställning efter utfärdandet af ofvananförlänad kongl. kungörelse den 11 sept. 1863.

Betraktar man då landgillet såsom ingående i skatteköpeskillingen, så kan jag icke finna annat än att det s. k. halländska kyrkohemmanet har samma ställning som ett vanligt skatteköpt kronohemman, vid hvilket man, så vidt det är mig bekant, städse vid skatteköpets uppgörande tagit hänsyn till den å hemmanet hvilande grundskatten. Betraktar man återigen den sidan, att landgillet varit och är bortförlänadt, så tyckes man hafva en fullkomlig motsvarighet med skattefrälsehemman i det gamla Sverige.

Om sålunda intet af de skäl, som statsutskottet anført för afslag å min motion, kunna af mig betraktas såsom bindande, må det icke förtänkas mig, om jag under fullt förtroende såväl till statsutskottets fördomsfrihet vid pröfvande af mina nu andragna skäl, som till Riksdagens behjertenhets att vilja på rent praktiska skäl lindra skattebördan, der den är mest tryckande, vågar ånyo framkomma med det förslag, jag förra året väckte, eller att Riksdagen måtte besluta:

- a) att det landgille, som af de skatteköpta
s. k. halländska kyrkohemmanen utgöres, måtte,

under de närmare villkor, som af Kongl. Maj:t komma att bestämmas, efter hembjudan inlösas af statsverket, i likhet med den inlösen af skattefrälseräntor, som under de nästförflutna åren egt rum;

b) att af statsverket inlost landgille måtte erhålla samma lindring, som må tillkomma öfrig grundskatt, och

c) att sådant landgille, som icke, på sätt i förestående båda moment omförmäles, blifvit statsverket till inlösen hembjudet, måtte erhålla ej mindre samma rätt till lindring, som den Riksdagen i skrifvelse den 5 juni 1887 i dylika fall medgifvit åt skattefrälseräntor, än äfven den rätt till lindring, som må framdeles varda i grundskatters utgörande ytterligare medgifven.

Stockholm den 27 januari 1890.

Joh. Ericson.

Borekulla.